

INTEGRALE TOEGANKELIJKHEID EN LEVENSLOOPBESTENDIG WONEN

1. Integrale toegankelijkheid en openbaar gebied

En brief posten, boodschappen halen, vrienden bezoeken, naar het werk gaan of gewoon een ommetje maken. Voor veel mensen is dat allemaal zo vanzelfsprekend dat ze er niet eens bij nadenken. Maar voor ouderen en gehandicapten ligt dat vaak anders. Voor hen kan uit huis gaan heel wat problemen opleveren. Drempels, stoerpranden, trappen, hellingen en obstakels als paaltjes en afvalbakken kunnen voor hen lastige en soms onneembare hindernissen zijn. Niet alleen fysieke obstakels spelen mensen met een functiebeperking parten. Zij kampen ook met andere problemen, zoals te weinig zitbanken in openbare ruimte, onveilige oversteekplaatsen, een tekort aan goede invalidenparkeerplaatsen en slecht toegankelijk openbaar vervoer.

De gemeente Best wil graag dat iedereen zich zo onafhankelijk, vanzelfsprekend en veilig mogelijk kan bewegen door het dorp. Zij wil zich dan ook maximaal inspannen om daar werk van te maken. Om Best, met andere woorden, "integraal toegankelijk" te maken.

Het streven naar integrale toegankelijkheid heeft alles te maken met de nota gehandicaptenbeleid 2001 – 2004. Volgens deze nota is het streven gericht op volledige integratie van mensen met een handicap, die volwaardig deel uit kunnen maken van de samenleving. De ontwikkeling in het kader van wonen, zorg, welzijn sluiten hier op aan. Verder ondergaat Best allerlei vernieuwingsimpulsen die Best tot een completer dorp zullen maken. Een dorp, waarin het voor iedereen uitstekend wonen, werken en leven is, ongeacht de leeftijd of functiebeperking. Een obstakelvrije openbare ruimte is daarvoor een belangrijke voorwaarde, net als toegankelijke woningen en openbare voorzieningen.

2. Integrale toegankelijkheid en mobiliteit

Onze samenleving beschouwt mobiliteit als een primaire levensbehoefte. Om mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking eveneens zo optimaal mogelijke mobiliteit te kunnen garanderen moet zowel in planning als in uitvoering worden ingespeeld op de eisen van deze mensen voor een aangepaste woonomgeving en verkeersinfrastructuur. Dit geldt overigens ook voor andere kwetsbare groepen zoals verkeersdeelnemers en kinderen. Om dat doel te bereiken is een pakket van aandachtspunten, uitvoeringseisen, algemene en specifieke maatregelen samengesteld. Uit de maatregelen en maatregelpakketten zijn planologische en infrastructurele facetten te herkennen. De planologische facetten zijn duidelijk gericht op het rekening houden met de doelgroep bij de planvorming. Terwijl de infrastructurele facetten meer te maken hebben met de inrichtingseisen naar verkeerssoort en de route-inrichting.

3. Integrale toegankelijkheid en wonen

Om goed gebruik te kunnen maken van een woning is de toegankelijkheid en de sociale veiligheid van de woonomgeving van essentieel belang. Belangrijk is het zoveel mogelijk vermijden van hoogteverschillen, het nemen van specifieke toegangsmaatregelen bij winkels, scholen, sociaal-culturele voorzieningen en het bevorderen van toegankelijk openbaar vervoer. Verhoging van de sociale veiligheid kan gerealiseerd worden door overzichtelijke straten-patronen en het zoveel mogelijk voorkomen van anonimiteit. Elders in deze nota worden maatregelen aangegeven om dit doel te bereiken.

Om in te spelen op levensloopbestendig wonen en de zelfredzaamheid van mensen met een duurzame functiebeperkingen te bevorderen, moeten de te bouwen woningen aan een aantal eisen en normen voldoen. Vanuit verschillende invalshoeken zijn bedoelde eisen en normen vertaald in een eisenpakket.

Uitgangspunt voor deze nota en ook het uitgangspunt van de nota gehandicaptenbeleid 2001 t/m 2004 is het handboek voor de toegankelijkheid. Dit handboek wordt uitgegeven door het landelijk bureau voor de toegankelijkheid en vormt voor de grote lijnen een prima basis. Deze basis vormt een leidraad in veel aanvullende richtlijnen, bijvoorbeeld het senioren label en aanpasbaar bouwen.

Eisen welke gesteld worden en welke al in een andere nota zijn vastgelegd, bijvoorbeeld verlichtingsniveaus bij de entree en op galerijen bij woongebouwen zijn niet in deze nota opgenomen omdat deze al ondervangen zijn in de nota Politie Keurmerk Veilig Wonen.

4. Integrale toegankelijkheid en toepassing

Het pakket van eisen en normen is op de eerste plaats van toepassing voor projecten die ontwikkeld worden in het kader van de groei van Best (bestemmingsplan Schutboom, Dijkstaten, Centrumplan en de toekomstige bestemmingsplannen voor de verdere groei van Best). Ten aanzien van het centrumplan doet zich een unieke gelegenheid voor om juist de nieuwe projecten in het centrum van Best te laten voldoen aan de eisen van integrale toegankelijkheid. Natuurlijk is het van groot belang om ook projecten elders in Best hierbij te betrekken. Bij deze projecten zal het met name gaan om het realiseren van een toegankelijke woning en van een toegankelijke woonomgeving voor de gebruiker. Door het opleggen van het eisenpakket kan door de opdrachtgever van projecten minder vrijblijvend worden omgegaan met integrale toegankelijkheid.

5. Integrale toegankelijkheid en toetsing

Deze toets vindt intern plaats op het ingenieursbureau

Toetsing of getoetst op integrale toegankelijkheid wordt op de tekeningen bij de bouwvergunning vermeld.

Maatregelen voor het openbaar gebied

Bijlage 1

vereiste	Doelgroep			
	Blinden en slechthziende	Rolstoelgebruikers, personen met boodschappenkar, buggy of kinderwagen	Slechtlopende	(spelende) Kinderen
1. Vrije doorgangsbreedte	x	x	x	x
2. Vrije doorgangshoogte	x		x	
3. Situatie van bedieningselementen en informatiedragers	x	x		x
4. Bewegwijzering	x		x	
5. geleiding; aanbrengen van gidslijnen en oriëntatiepunten	x			
6. voorkomen of markeren van gevaarlijke obstakels in de loopruimte	x			x
7. aanpassing verkeersgeleiding (bijv. fietssluisen)		x		
8. Obstakels beveiligen bij "werk in uitvoering"	x	x	x	x
9. uitvoering bestrating en trottoir	x	x	x	x
10. uitvoering roosters en putdeksels	x	x	x	x
11. aanbrengen van uitrustpunten			x	
12. uitvoering hellingbanen		x	x	
13. uitvoering van trappen en leuningen	x		x	x
14. uitvoering oversteekplaatsen	x	x	x	x
15. bedienbaarheid aanvraagknop verkeerslichten	x	x	x	x
16. aanleggen van aangepaste parkeerplaatsen		x	x	
17. verbeteren van halteplaatsen openbaar vervoer	x	x	x	
18. speelgelegenheden				x

Bijlage 2

Vereiste	Norm	Extra kosten	Opmerking en
1. Vrije doorgangsbreedte	<ul style="list-style-type: none"> Vlak 1,20 m twee zijdig 		
2. Vrije doorgangshoogte	<ul style="list-style-type: none"> 2.30 m boven het trottoir 4.50 m boven de weg 		
3. Situatie van bedieningselementen en informatiedragers	<ul style="list-style-type: none"> Bedieningselementen tussen 0.90 en 1.2 m Informatiedragers niet in de looproute tussen de 1.20 en 1.40 m, boven de looproute hoger dan 2.30 m. Door de plaatsing moet minimaal een vrije breedte van 0,90 m gewaarborgd blijven 		
4. Bewegwijzering	<ul style="list-style-type: none"> Locatie afhankelijk 		
5. geleiding; aanbrengen van gidslijnen en orientatiepunten	<ul style="list-style-type: none"> Alleen ter plaatse van specifieke oversteekplaatsen met een VRI centrum, stationvoorziening (bus en trein) en oversteekplaatsen. Uitvoering in ribbeltegels breed 0.6 m. vrije breedte weerszijde 0,5 m. Begin, eind en stroken t.p.v. oversteekplaatsen uit te voeren in noppentegels breed 0,60 m. Noppentegels t.p.v. oversteekplaatsen 1/5 van de oversteeklengte met een minimum van 1,80 m. Orientatiepunten: op verzoek van belanghebbende. Zoveel mogelijk rekening te houden met natuurlijke geleidingen. 	<p>€ 20,00 per m.</p> <p>€ 24,00 per m.</p>	Afwijkend t.o.v. de norm i.v.m. de technische uitvoerbaarheid
6. voorkomen of markeren van gevaarlijke obstakels in de loopruimte	<ul style="list-style-type: none"> middels een 0,20 m brede band op een hoogte van tussen 1,40 en 1,60 m. indien niet mogelijk aan de bovenzijde. contrasterend van kleur. 		
7. aanpassing verkeersgeleiding (bijv. fietssluisen)	<ul style="list-style-type: none"> minimale doorgangsbreedte 1,2 m 		
8. Obstakels beveiligen bij "werk in uitvoering"	<ul style="list-style-type: none"> Conform CROW 96B 		

9. uitvoering bestrating en trottoir	<ul style="list-style-type: none"> • stroef en vlak. • Niveauverschillen straatwerk minimaliseren, maximaal 0,02 m. • op elke hoekpunt van het trottoir oprijdbaar (breedte oprit minimaal 1.20 m.) • uitvoering inritten naar woningen uit te voeren in inritblokken • diepte molgoten t.p.v. invalidenoprit minimaliseren. • T.p.v. een T-splitsing is een voetgangersdam in de parkeerstrook aan de overzijde noodzakelijk. • Verhoogde kruispunten en oversteekplaatsen vergroten de verkeersveiligheid en heffen het niveauverschil tussen weg en trottoir op 	<p>€ 250,00 per oprit</p> <p>€ 125,00 per inrit</p> <p>€ 1500,00 per verhoogde kruising</p>	
10. uitvoering roosters en putdeksels	<ul style="list-style-type: none"> • randen niet hoger of lager dan 0,02 m. onder of boven de aansluitende bestrating 		
11. aanbrengen van uitrustpunten	<ul style="list-style-type: none"> • plaatsen waar mensen langere tijd vertoeven of moeten wachten. (winkelcentrum, bushalte, hondentoilet) • zithoogte tussen 0,45 en 0,50 m. • breedte tussen armliggers minimaal 0,60 m. • voorzien van een rugleuning • geen scherpe hoeken of randen 		
12. uitvoering hellingbanen	<ul style="list-style-type: none"> • breedte minimaal 1,20 m. • helling $L = ((h-0,1) \times 11,11 + 10) \times h$ • 1 rustplaats van 1,50 m diep per 0,50 m hoogteverschil. • keerruimte onder en boven 2,00 x 2,00 m. • hoogteverschil meer dan 0,25 m.: opstaande rand om afrijden te voorkomen minimaal 0,05 m. hoog, leuning op hoogte tussen 0,85 en 0,95 m. 		

13. uitvoering van trappen en leuning	<ul style="list-style-type: none"> • Minimale breedte 1,20 m. tussen de leuning. • Onder en boven een vrije ruimte van 1,20 x 1,20 m. • Stroef loopoppervlak (minimaal 65 conform NEN 2873) • Optrede kleiner dan 0,15 m., aantrede groter dan 0,30m., en de som van twee keer de optrede en één aantrede tussen 0,60 en 0,65 m. • één rustplaats van 1,20 m. diep per 1,80 m. hoogteverschil • leuning toepassen bij een hoogteverschil van meer dan 0,25 m. 		
14. uitvoering specifieke oversteekplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> • breedte minimaal 1,80 m. • uitvoering zoveel mogelijk met middeneilanden met een minimale diepte van 1,50 m. • vrije ruimte aan het begin en einde van de oversteek 2,00 x 2,00 m. • indien een VRI wordt toegepast dient deze uitgevoerd te worden met een rateltikker. • oversteektijd afstemmen op een verplaatsingsnelheid van maximaal 0,5 m/s 		Op dit moment wordt gebruik gemaakt van een tijds-Diagram
15. bedienbaarheid aanvraagknop verkeerslichten	<ul style="list-style-type: none"> • licht bedienbaar of met aanraking • grote knopafmeting • contrasterend van kleur. • hoogte tussen 0,90 en 1,20 m. 		
16. aanleggen van aangepaste parkeerplaatsen in de algemene voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> • t.p.v. een voorziening (winkel dokter, fysiotherapeut, wijkgebouw e.d.) • 2% van het aantal plaatsen, afgerond naar boven. • aanleg zo dicht mogelijk bij de entree van het gebouw, lift of uitgang naar..... • afmeting 3,50 x 6,00 m. • plaats voorzien van een markering • voorzien van bord E6. • een invalide oprit aan te leggen t.p.v. de parkeerplaats of direct ernaast om het aansluitend terrein te kunnen bereiken. 	€ 250,00 per inrit	
17. Verbeteren van halteplaatsen openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> • Daar waar een halte wordt aangelegd dient deze integraal toegankelijk te zijn. 		

18. Speeltoestellen	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="820 191 1177 247">• Bij de inrichting meenemen een grote mate van toegankelijkheid.	De Nuso hanteert nu al een percentage
---------------------	--	---------------------------------------

Maatregelen voor een woongebouw

Bijlage

Woongebouwmgeving (alle gronden welke deel uit maken van het te ontwikkelen kavel/complex en als zodanig uitgegeven zijn aan de bouwer/projectontwikkelaar)

Vereiste omgeving/eigen perceel	Doelgroep			
	Blinden en slechtziende	Rolstoelgebruikers, personen met boodschappen kar, buggy of kinderwagen	Slechtlopende	(spelende) Kinderen
19. Vrije doorgangsbreedte	x	x	x	x
20. Vrije doorgangshoogte	x		x	
21. Bewegwijzering	x		x	
22. voorkomen of markeren van gevaarlijke obstakels in de loopruimte	x			x
23. uitvoering bestrating en looproute	x	x	x	x
24. uitvoering van hoogteverschillen	x	x	x	x
25. parkeerplaatsen		x	x	

Vereiste	Norm
19. Vrije doorgangsbreedte	<ul style="list-style-type: none"> Vlak 1,20 m
20. Vrije doorgangshoogte	<ul style="list-style-type: none"> 2.30 m boven het trottoir
21. Bewegwijzering	Locatie afhankelijk
22. voorkomen of markeren van gevaarlijke obstakels in de loopruimte	<ul style="list-style-type: none"> middels een 0,20 m brede band op een hoogte van tussen 1,40 en 1,60 m. indien niet mogelijk aan de bovenzijde. contrasterend van kleur. Informatiedragers zoveel mogelijk naast de looproute
23. uitvoering bestrating en looproute	<ul style="list-style-type: none"> stroef en vlak. Niveaoverschillen straatwerk minimaliseren, maximaal 0,02 m. op elke hoekpunt van de looproute oprijdbaar (breedte oprit minimaal 1.20 m.) diepte molgoten t.p.v. invalidenoprit minimaliseren.
24. Uitvoering hoogteverschillen (hellingbaan)	<ul style="list-style-type: none"> breedte minimaal 1,20 m. helling $L = ((h-0,1) \times 11,11 + 10) \times h$ 1 rustplaats van 1,50 m diep per 0,50 m hoogteverschil. keerruimte onder en boven 2,00 x 2,00 m. hoogteverschil meer dan 0,25 m.: opstaande rand om afrijden te voorkomen minimaal 0,05 m. hoog, leuning op hoogte tussen 0,85 en 0,95 m.

<p>Uitvoering hoogteverschillen (trappen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Minimale breedte 1,20 m. tussen de leuningen. • Onder en boven een vrije ruimte van 1,20 x 1,20 m. • Stroef loopoppervlak (minimaal 65 conform NEN 2873) • Optrede kleiner dan 0,15 m., aantrede groter dan 0,30m., en de som van twee keer de optrede en één aantrede tussen 0,60 en 0,65 m. • één rustplaats van 1,20 m. diep per 1,80 m. hoogteverschil • leuning toepassen bij een hoogteverschil van meer dan 0,25 m.
<p>25. parkeerplaatsen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2% van het aantal plaatsen, afgerond naar boven. • aanleg zo dicht mogelijk bij de entree van het gebouw, lift of uitgang naar..... • afmeting 3,50 x 6,00 m. • plaats voorzien van een markering • voorzien van bord E6. • een invalide oprit aan te leggen t.p.v. de parkeerplaats of direct ernaast om het aansluitend terrein te kunnen bereiken.

Voorzieningen ten aanzien van het woongebouw

Vereiste woongebouw	Doelgroep			
	Blinden en slechtziende	Rolstoelgebruikers, personen met boodschappen kar, buggy of kinderwagen	Slechtlopende	(spelende) Kinderen
1. Hoofdentree	X	X	X	X
2. gangen en galerijen	X	X	X	
3. Trappen	X		X	
4. Lift	X	X	X	
5. Bergingscomplex	X	X		

Vereiste woongebouw	Norm
1. Hoofdentree	
<ul style="list-style-type: none"> entreedeur 	<ul style="list-style-type: none"> ruimte voor en achter de centrale entreedeur 2.00 x 2.00 m. vrije ruimte naast het slot en/of de deurkruk minimaal 0,50m vanuit een inwendige hoek. Bij voorkeur een automatische deur Toe te passen een deurdranger met vertraging van minimaal 6 seconde in de stand tussen 75° en 90°, en de trekkracht voor de opening af te stellen op 15 N. Grote glazen deuren oppervlakten markeren op een hoogte tussen de 1.40 en 1.60 m. Een eventueel afstampooster mag geen maaswijdte hebben groter dan 0,02 x 0,02 m.
<ul style="list-style-type: none"> Postkasten, bellenplateau en intercom 	<ul style="list-style-type: none"> Voor het ledigen van de postkasten door de bewoners dient achter de postkasten een vrije ruimte aanwezig te zijn van 1.50 x 1.50 m. Hoogte van de postkasten tussen de 0.70 en 1.35 m. boven vloerniveau. Hoogte bellentableau tussen de 0.90 en 1.20 m. boven vloerniveau. Belknoppen contrasterend van kleur uitvoeren. Hoogte intercom tussen de 1.20 en 1.40 m. boven vloerniveau. (bij voorkeur een videofoon) Alle onderdelen te plaatsen met een minimale afstand van 0.50 m. tot een inwendige hoek.
<ul style="list-style-type: none"> Communicatiemiddelen in de centrale hal 	<ul style="list-style-type: none"> Huisnummerborden, bewegwijzering tegen de wand op een hoogte tussen de 1.40 en 1.60 m. boven vloerniveau, vrij hangende borden in de ruimte hoger dan 2.30 m. boven vloerniveau

2. Gangen en galerijen	<ul style="list-style-type: none"> • Minimale breedte 1.20 m. • Op de eindpunten een keermogelijkheid opnemen van 2.00 x 2.00 m.
3. Trappen	
<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdtrap in de centrale hal 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrije breedte tussen de leuningen 1.20 m. • Aantrede groter dan 0.24 m. • Optrede kleiner dan 0.185 m. • Trede uit te voeren in antislip, met visuele markering, zonder overstekende wel. • Taststrook aan de boven en onderzijde van de trap, minimale diepte 0.60 m. en ter breedte van de gehele trap.
<ul style="list-style-type: none"> • Bordes 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij een hoogteverschil van meer dan 1.80 m. een bordes toepassen • Bordes minimaal 1.20 m. diep
<ul style="list-style-type: none"> • leuningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Leuningen doorlopend aan beide zijde van de trap, aan het begin en einde minimaal één aantrede laten doorlopen. Uitvoering in stroef en handwarm materiaal, diameter tussen de 0.03 en 0.05 m. • Leuningen langs het bordes door laten lopen. • Hoogte 0.90 m. boven de trede en bordes
4. lift	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de lift in de centrale hal een vrije ruimte van 2.00 x 2.00 op alle verdiepingen. • Kooiafmeting 1.05 x 2.05 m. • Liftbediening, grote knopafmeting en contrasterend van kleur, op een hoogte tussen de 0.90 en 1.20 m. minimaal 0.50 m. uit een inwendige hoek. • De lift voorzien van een leuning op een hoogte van 0.90. • Liftdeur bij voorkeur automatisch, bij draaideur een deurdranger toe te passen een met vertraging van minimaal 6 seconde in de stand tussen 75° en 90°, en de trekkracht voor de opening af te stellen op 15 N. • Bij meer dan 4 stopplaatsen in de lift een zijte toe te passen, hoogte tussen de 0.45 en 0.50 m, in dit geval dient ook een bank in de wachtruimte voor de lift geplaatst te worden (buiten het 2.00 x 2.00 vlak).
5. bergingscomplex	<ul style="list-style-type: none"> • Gangen minimaal 1.20 m. breed • Voor de toegangsdeuren naar een bergingscomplex een vrije ruimte van 1.50 x 1.50 m., naast bedieningselementen (slot, deurkruk) minimaal 0,50 m. vrije ruimte. • Alle deuren welke zelfsluitend worden uitgevoerd, een deurdranger toepassen met een vertraging van minimaal 6 seconde in de stand tussen 75° en 90°, de trekkracht voor de opening af te stellen op 15 N. • Toegangsdeuren naar complex en bergingen minimaal 0.93 breed. (afhankelijk van het percentage toegankelijke woningen) • In de individuele bergingen een aansluitpunt op te nemen voor het opladen van de scootmobiel. (afhankelijk van het percentage toegankelijke woningen), in elk geval dient de privé berging te beschikken over een aansluitpunt 220V.

Woningen (grondgebonden of opgenomen in een woongebouw)

Vereiste woning	Doelgroep			
	Blinden en slechtziende	Rolstoelgebruikers, personen met boodschappenkar, buggy of kinderwagen	Slechtlopende	(spelende) Kinderen
1. Toegangs/voordeur	X	X	X	X
2. Ruimterelaties		X	X	
3. Woonkamer		X		
4. Keuken		X		
5. Slaapkamer		X		
6. Toiletruimte		X		
7. Badkamer		X	X	
8. Bedieningselementen		X		X
9. Trappen		X	X	

Vereiste woning	Norm
1. Toegangs/voordeur	<ul style="list-style-type: none"> Vrije ruimte naast het slot en de deurkruk minimaal 0,50 m. tot een inwendige hoek. Ruimte voor en achter de voordeur 1.50 x1.50 m., voor uitzonderingssituaties verwijzen wij u naar het handboek voor de toegankelijkheid. Bel tussen de 0.90 en 1.20 m. aan de zijde van het deurslot Deurknop/handgreep tussen de 1.00 en 1.20 m. Huisnummer tussen de 1.40 en 1.60 m., zichtbaar vanaf de weg Naambordjes tussen de 0.90 en 1.20 m. Brievenbus tussen de 0.70 en 1.30 m.
2. Ruimterelaties	<ul style="list-style-type: none"> Woonkamer, keuken, slaapkamer en badkamer op éénzelfde woonlaag (in een woongebouw). Woonkamer direct toegankelijk vanuit de keuken De woonkamer is direct toegankelijk vanuit de verkeersruimte die aansluit op de toegang van de woning. Slaapkamer en badkamer liefst rechtstreeks toegankelijk maar in ieder geval op gelijke woonlaag.

3. Woonkamer	<ul style="list-style-type: none"> • Oppervlakte minimaal 21 m² • Zithoek 3.40 m (evenwijdig aan de gevel) x 2.70 m. bij woning < 65 m² • Zithoek 3.40 m (evenwijdig aan de gevel) x 3.00 m. bij woning tussen de 65 en 90 m² • Zithoek 3.40 m (evenwijdig aan de gevel) x 3.30 m. bij woning > 90 m² • Eethoek 2.50 m x 2.50 m bij woning <90 m². • Eethoek 2.50 m x 3.10 m bij woning ≥90 m².
4. Keuken	<ul style="list-style-type: none"> • Minimale oppervlakte 5.60 m². • Minimale breedte 1.80 m. • Minimale lengte van het aanrecht 1.80m, in deze lengte mag alleen een spoelgelegenheid zijn opgenomen.
5. Slaapkamer	<ul style="list-style-type: none"> • Minimale oppervlakte 13.20 m² • Minimale breedte 3.00 m.
6. Toiletruimte	<ul style="list-style-type: none"> • Afgewerkte vloer minimaal 0.90 x 1.20 m.
7. Badkamer	<ul style="list-style-type: none"> • Afhankelijk van de gekozen opstelling de badkamer uit te voeren in de minimale afmeting; 2.15 x 2.15 m, of 1.90 x 2.70 m. • Badkamerdeur naar buiten draaiend • Indelingen conform het handboek voor de toegankelijkheid.
8. Bedieningselementen	<ul style="list-style-type: none"> • Alle elementen (bijvoorbeeld raam- en ventilatiebediening, thermostaat, intercom) op een hoogte tussen de 0.90 en 1.20 m.
9. Trappen	<ul style="list-style-type: none"> • Bij voorkeur een rechte steektrap • Breedte minimaal 0.90 m. • Optrede ≤ 0.18 m • Aantrede ≥ 0.22 m. • 2 x optrede + aantrede ligt tussen de 0.56 en 0.60 m. • Vrije ruimte bij bovenste trede 1.10 (in het verlengde van de trap) x 0,90 m. Extra op de breedte van de verkeersruimte. • Vrije ruimte bij onderste trede 1.70 (in het verlengde van de trap) x 0.90 m. Extra op de breedte van de verkeersruimte. • Leuning doorlopend, op een hoogte van .90 boven de voorzijde van de aantrede, aan beide zijde van de trap, aan het begin en einde minimaal één aantrede laten doorlopen. Uitvoering in stroef en handwarm materiaal, diameter tussen de 0.03 en 0.05 m. • De situering van de trappen in een woning dient zodanig te zijn dat met een liftcircuit alle verdiepingen kunnen worden bereikt.